

12

DNI
KSIĄŻKI
ŻYDOWSKIEJ

17–21 MAJA 2009
WARSZAWA

SPOTKANIA Z AUTORAMI

DYSKUSJE

KONCERTY

WYSTAWY

NAJWIĘKSZY WYBÓR KSIĄŻEK O TEMATYCE ŻYDOWSKIEJ

Stoiska z książkami czynne są od niedzieli 17 maja do czwartku 21 maja w godzinach 12.00–20.00.

Na wszystkie imprezy wstęp wolny.

Informacje:

tel. (22) 850 21 51, faks (22) 435 94 85

oraz na stronie internetowej: www.midrasz.pl

Synagoga im. Nożyków, ul. Twarda 6

Kawiarenka, Biały Budynek, ul. Twarda 6

Centrum im. Mojżesza Schorra, Biały Budynek, ul. Twarda 6

Księgarnia, Biały Budynek, ul. Twarda 6

Klub Mamele (Teatr Żydowski), pl. Grzybowski 12/16

austriackie forum kultury, ul. Próżna 8

Instytut Francuski, ul. Senatorska 38

Sobota 16 maja (Noc muzeów)

22.00 Wernisaż wystawy fotograficznej „I wyruszył Jakub z Beer Szewy”

„I wyruszył Jakub z Beer Szewy do Charanu” (Rdz 28,10). Średnio-wieczny komentator Tory, Raszi, interpretuje ten wers następująco: kiedy sprawiedliwy człowiek opuszcza swoje miasto, z jego odejściem traci ono cały splendor... Na wystawę składają się fotografie autorstwa dokumentalistki Sylwii Strębskiej, pochodzące z czterech miejscowości, w których mieszkali wielcy cadykowie: Mińska Mazowieckiego, Otwocka, Góry Kalwarii i Parysowa. Fotografie pokazują miejsca, często tylko domniemane, gdzie znajdował się dwór cadyka, dom modlitwy. Niegdyś wokół nich koncentrowało się życie społeczności żydowskiej, dzisiaj są puste albo w ruinie. Wystawie towarzyszy katalog, w którym – oprócz wybranych zdjęć – znajdują się fragmenty z *Izkorbicher*, czyli ksiąg pamięci (pierwszy raz tłumaczone z jidysz i hebrajskiego). Komentarze autorstwa etnologa, tłumaczki i redaktorki Anny Ciałowicz. Impreza w ramach „Otwartej Twardej”.

[Synagoga im. Nożyków \(babiniec\)](#)

23.00 „Antyświątynia – Królestwo Północne Jeroboama, Pałac Kultury i Licheń” – wykład Anny Ciałowicz

[Synagoga im. Nożyków \(sala konferencyjna\)](#)

24.00 „My, którzy przeżyliśmy” – projekcja filmu

Dokumentalny film to kronika powojennego życia Żydów, ujęta w dziesięć rozdziałów, poświęconych odrębnym tematom: pamięci Zagłady, instytucjonalnej pomocy repatriantom ze ZSRS, pomocy Żydom ocalałym z obozów koncentracyjnych, losom żydowskich sierot, młodzieży planującej wyjazd do Palestyny, działalności upamiętniającej losy Żydów w czasie wojny, zatrudnieniu, życiu kulturalnemu oraz teatrowi żydowskiemu (fragmenty spektakli z udziałem znanych aktorów, m.in. Idy Kamińskiej, Mojżesza Lipmana oraz Szmulika Goldsztejna). W filmie unikatowe zdjęcia synagogi im. Nożyków oraz „Białego Budynku” przy ul. Twardej 6. Scenariusz i reżyseria: Natan Gross i Saul Goskind; Muzyka: Saul Berezowski; Udział biorą: Ida Kamińska, Majer Melman, Mosze Lipman, Natalia Lipman, Dawid Lederman, Izrael Goldsztejn, Judyta Berg, Feliks Fibich, Fania Rubina, Izrael Serenson. Język oryginału: jidysz, napisy: polskie. (1947, 61'). Impreza projektu „Jidysz lebt”.

[Synagoga im. Nożyków \(sala konferencyjna\)](#)

23.00–0.00 Możliwość zwiedzania synagogi z przewodnikiem

Dniom Książki Żydowskiej towarzyszyć będzie tygodniowy projekt „Otwarta Twarda”, na który złożą się wykłady, koncerty, pokazy filmowe i warsztaty. Całość programu organizowanego przez Gminę Wyznaniową Żydowską na stronie www.warszawa.jewish.org.pl

Niedziela 17 maja

15.00 Uroczysta inauguracja 12. Dni Książki Żydowskiej
Synagoga im. Nożyków (babiniec)

16.00 Jakub Gelbart, *Adresat nieznanym*

– spotkanie z Ewą Koźmińską-Frejłak, redaktorką tomu, prowadzi Dorota Krawczyńska.

Ewa Koźmińska

Socjolożka, badaczka Zagłady, współredaktorka „Midrasza” i autorka licznych wywiadów, przygotowuje doktorat poświęcony powojennym postawom wśród ocalańców.

Dorota Krawczyńska

Adiunkt w Instytucie Badań Literackich PAN, sekretarz redakcji dwumiesięcznika „Teksty Drugie”. Wydała książkę *Własna historia Holocaustu*, która stanowi próbę całościowej interpretacji twórczości literackiej Henryka Grynberga.

Listy z getta warszawskiego, pieczołowicie zebrane i opracowane przez Ewą Koźmińską-Frejłak, to unikatowy dokument czasów Zagłady, poprzedzony wspomnieniem Jakuba (Janka) Gelbarta o życiu sprzed Zagłady.
[Biały Budynek \(kawiarenka\)](#)

17.00 *Dlaczego rozstrzelali Stanisławów* – spotkanie z Martinem Pollackiem

– prowadzi Adam Krzemiński.

Martin Pollack

Tłumacz, eseista, publicysta austriacki. Studiował literaturę słowiańską i historię Europy Wschodniej w Wiedniu i w Warszawie. Do 1998 roku pracował jako redaktor i korespondent pisma „Der Spiegel”, obecnie pisze i tłumaczy. W języku polskim ukazały się dotychczas cztery jego książki: *Po Galicji. O chasydach, Huculach, Polakach i Rusinach; Ojczobójca; Śmierć w bunkrze; Dlaczego rozstrzelali Stanisławów*.

Adam Krzemiński

Dziennikarz, publicysta, specjalista od spraw niemieckich, publicysta tygodnika „Polityka”. Specjalista w sprawach stosunków polsko – niemieckich i autor licznych publikacji na ten temat m.in. *Polen im 20. Jahrhundert. Ein historischer Essay, Deutsch-Polnische Verspiegelung, Zbrodnia & Kara & Duma & Uprzedzenie* (współ z Günterem Hoffmannem; fotografie Łukasz Trzciniński i Dirk Reinartz)

Dlaczego rozstrzelali Stanisławów to zbiór reportaży i szkiców z różnych lat. Wedle słów samego autora: „Niniejsze teksty upamiętniają poszczególnych ludzi, takich jak Julian Leszczyński, Stanisław Grzanka i Stanisław Mędrak, bezimienni Żydzi w nieznanym polskim miasteczku, pewien tłumacz z Białorusi, bośniaccy uciekinierzy, Żyd,

który przeżył na Ukrainie, przyjaciel z okresu studiów w Warszawie, ale także obersturmbannführer SS Rolf Heinz Höppner czy mój ukochany dziadek z Amstetten. Rzecz w tym, aby ich losy i czyny nie popadły w zapomnienie”.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

18.30 Żydzi w II Rzeczypospolitej – spotkanie z Szymonem Rudnickim

– prowadzi Andrzej Garlicki.

Szymon Rudnicki

Historyk, profesor w Instytucie Historycznym UW. Zajmuje się problematyką historii ruchu narodowego w Polsce, ruchu konserwatywnego w Polsce, mniejszości narodowych i stosunków polsko-żydowskich. Opublikował m.in. książki *Działalność polityczna polskich konserwatystów 1918–1926*; *Obóz Narodowo-Radykalny – geneza i działanie*; *Ziemiaństwo polskie w XX wieku*; *Żydzi w parlamencie II Rzeczypospolitej*. Ostatnio wydał w Bibliotece „Midrasza” książkę *Równi, ale niezupełnie*.

Andrzej Garlicki

Historyk, profesor w Instytucie Historycznym UW, redaktor tygodnika „Polityka”. Znaczący dziejowiec 20-lecia międzywojennego, a zwłaszcza życia i działalności Józefa Piłsudskiego. Opublikował m.in. książki: *Geneza legionów*, *Powstanie PSL Piast 1913–1914*; *U źródeł obozu belwederskiego*; *Przezwrot majowy*; *Od maja do Brześcia*; *Od Brześcia do maja*; *Józef Piłsudski 1867–1935*; *Stalinizm*; *Z tajnych archiwów*; *Rycerze Okrągłego Stołu*; *Piękne lata trzydzieste*.

Teksty zebrane w tomie *Równi, ale niezupełnie* to tylko niewielka część artykułów, które autor – wybitny historyk najnowszych dziejów Polski – poświęcił ostatnio dziejom Żydów w Polsce w okresie międzywojennym, stosunkom polsko-żydowskim i antysemityzmowi w II Rzeczypospolitej. Z przedmowy autora: „Kiedy powtórnie przejrzałem te teksty, z zaniepokojeniem zauważyłem, że w obrazie stosunków polsko-żydowskich przeważają barwy czarne. Częściowo jest to wynikiem ich tematyki. Ale w znacznej mierze jest to, jakkolwiek nam jest przykro, odbicie rzeczywistości”.

[Klub Mamele](#)

19.00 Koncert: testament Ullmanna z obozu koncentracyjnego w Terezynie

– Dan Franklin Smith (fortepian), Gregorij H. Von Leitis (recytacja)

Repertuar: Viktor Ullmann, *Sonata fortepianowa nr 6* (Terezyn, 1944)

Viktor Ullmann: *Pieśni miłości i śmierci Korneta Krzysztofa Rilkego* (Terezyn, 1944)

Wykład wprowadzający pt. „Muzyka z Terezyna” wygłosi Michael Lahr. Przewidziane jest tłumaczenie wykładu na język polski. Pod-

czas koncertu tekst dzieła Rilkego w wersji polskiej będzie wyświetlany na ekranie znajdującym się za wykonawcami.

Viktor Ullmann

Czeski kompozytor zamordowany 18 października 1944 r. w Auschwitz-Birkenau. Jeden z najważniejszych twórców muzyki współczesnej. Kształcił się u Arnolda Schönberga, następnie był asystentem Alexandra Zemlinskiego. Po krótkim pobycie w Stuttgarcie powrócił do Pragi, gdzie został dyrygentem Nowego Teatru Niemieckiego. Wybuch II wojny światowej zaskoczył go w Czechosłowacji. W 1942 r. trafił do obozu koncentracyjnego w Terezynie. Nie przestał jednak komponować, organizował także koncerty dla współwięźniów. W obozie napisał około dwudziestu utworów, w tym trzy sonaty fortepianowe, pieśni chóralne, a także wiele pieśni do tekstów żydowskich, hebrajskich oraz do poezji Hölderlina, Meyera, Trakla i Rilkego. 16 października został przewieziony do obozu zagłady Auschwitz-Birkenau. W 2002 założono fundację jego imienia, zajmującą się upamiętnieniem twórczości kompozytora oraz muzyków z Terezína.

[austriackie forum kultury](#)

20.00 Koncert zespołu Nayekhovich

Kapela Nayekhovich powstała w 2004 r. za swoją nazwę przyjmując zmodyfikowane nazwisko dziadka jednego z muzyków. Zaczynali jako kwartet muzyki etnicznej i w tym składzie – tuba, klarnet, akordeon i gitara elektryczna – nagrali swój debiutancki album pod wdzięczną nazwą „Прощай, Копова!”. Szybko skład zespołu powiększył się o kolejne 5 osób i nowe instrumenty. Dziś Nayekhovich grają tradycyjne żydowskie melodie w nowym rockowo-reggae-jazzowym brzmieniu. W poszukiwaniu własnego stylu oscylują pomiędzy etnicznym jazzem a folklorystycznym akademizmem. W swoim programie mają utwory instrumentalne graniczące z prowokacją muzyczną oraz tęskne pieśni w jidysz.

Obecnie Nayekhovich tworzą w składzie: Iwan Žuk (wokół, gitara, puzon); Siergiej Romanow (akordeon); Maksim Karpyczow (saksofon, klarnet), Oleg Drobinskij (klarnet); Mark Gajda (kontrabas); Fiodor Maszendzynow (instrumenty perkusyjne); Jewgienij Lizin (cymbały); Ramil Szamsutdinow (puzon); Wadim Gagman (trąbka).

[Parking przed synagogą im. Nożyków](#)

Poniedziałek 18 maja

16.30 W Odessie Izaaka Babla – spotkanie z Jerzym Pomianowskim

– prowadzi Krystyna Kurczab-Redlich.

Jerzy Pomianowski

Prozaik, eseista, tłumacz literatury pięknej z języka rosyjskiego i niemieckiego, znawca Rosji i ekspert do spraw historii Europy

Wschodniej, krytyk teatralny, scenarzysta filmowy (pseud. Dyonizy Aczkolwiek, Michał Kaniowski, Margueritte Georges). Ostatnio opublikował, nakładem wydawnictwa Austeria, tom *Sodoma i Odessa*, będący literackim komentarzem do *Opowiadań odeskich* – słynnego dzieła Izaaka Babla, którego wznowienie, w przekładzie Jerzego Pomianowskiego, również ukazało się właśnie nakładem Austerii.

Krystyna Kurczab-Redlich

Dziennikarka i reportażystka, prawniczka. Wieloletnia korespondentka polskich mediów w Rosji, autorka filmów dokumentalnych o Czeczenii, w których przedstawiła wstrząsające przypadki łamania praw człowieka przez wojska rosyjskie. W 2000 r. wydała książkę *Pandrioszka*, w której zawarła obraz powszedniego życia we współczesnej Rosji, a w 2007 – *Głową o mur Kremla*.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

18.00 Znalazłam wczorajszy dzień – spotkanie z Bellą Szwarcman-Czarnotą

– prowadzi Regina Grol.

Bella Szwarcman-Czarnota

Filozof, tłumaczka, współzałożycielka, redaktorka i felietonistka miesięcznika „Midrasz”. Autorka książek *Mocą przepasały swe biodra* oraz *Znalazłam wczorajszy dzień*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć”, realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Regina Grol

Profesor literaturoznawstwa porównawczego w Chapel Hill (USA). Autorka m.in. prac poświęconych współczesnej literaturze polskiej: *Ambers Aglow: An Anthology of Contemporary Polish Womens Poetry*; *Eroticism and exile: Anna Frajlich's poetry*, tłumaczka poezji polskiej na język angielski.

Znalazłam wczorajszy dzień – najnowsza książka Belli Szwarcman-Czarnoty – to opowieść autorki o – „jej osobistej tradycji żydowskiej”, a przy tym antologia tekstów, które jako felietony „Bella” ukazywały się przez lata na łamach „Midrasza”.

[Klub Mamele](#)

20.00 Wieczór pamięci Henryka Halkowskiego

– w spotkaniu wezmą udział Gołda Tencer, Wojciech Ornat i Michał Sobelman.

Przedwcześnie zmarły 1 stycznia 2009 roku Henryk Halkowski, filozof i pisarz, był człowiekiem – instytucją. Nie tylko znawcą żydowskiego Krakowa, jego przeszłości i tajemnic, ale i przenikliwym obserwatorem krakowskiej współczesności oraz znakomitym i popularnym przewodnikiem turystycznym. Jako tłumacz przy-

swoił polszczyźnie dwie książki Abrahama Joshui Heschla i legendy Nachmana z Braclawia. Jego ostatnia książka, fundamentalna praca *Żydowski Kraków. Legendy i ludzie*, już pośmiertnie ukazała się w wydawnictwie Austeria. W Warszawie wspominać będą go przyjaciele.

Gołda Tencer

Aktorka, reżyserka i pieśniarka. Absolwentka Studium Teatralnego przy Teatrze Żydowskim w Warszawie i kulturoznawstwa na Uniwersytecie Warszawskim. Grała m.in. Leę w *Dybuku* An-skiego, narzeczoną w *Nocy na starym rynku* Pereca, a także w *Koszer Nostra* czy *Kamienicy na Nalewkach*. Wyreżyserowała m.in. *Megilę* Mangera, *Pieśń o zamordowanym żydowskim narodzie* Kacnelsona, *Trubadura z Galicji* według Gebirtiga, film dokumentalny „Dokument Podróży”. Założycielka i dyrektorka generalna Fundacji „Shalom”.

Wojciech Ornat

Historyk, wydawca, szef i redaktor krakowskiego wydawnictwa Austeria. Właściciel hotelu „Klezmer Hois” w Krakowie.

Michał Sobelman

Historyk, redaktor naczelny miesięcznika „Słowo Żydowskie”, tłumacz literatury hebrajskiej, scenarzysta filmów dokumentalnych. Od 1993 roku pełni funkcję rzecznika prasowego ambasady Izraela w Warszawie. [Klub Mamele](#)

Wtorek 19 maja

16.30 Muzyczny klan Mendelssohnów

– spotkanie z Dorotą Szwarcman i Bellą Szwarcman-Czarnotą.

Dorota Szwarcman

Krytyk muzyczny, publikuje w „Polityce”, „Ruchu Muzycznym”, „Midrasz”. Wydała książkę *Razem w życiu i muzyce. Rozmowy z Ewą Podles i Jerzym Marchwińskim*. Współautorka pakietu edukacyjnego do nauki wiedzy o kulturze w liceum i technikum: „Człowiek – twórca kultury”.

Bella Szwarcman-Czarnota

Filozofka, tłumaczka, współzałożycielka, redaktorka i felietonistka miesięcznika „Midrasz”. Autorka książek *Mocą przepasały swe biodra* oraz *Znalazłam wczorajszy dzień*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć”, realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Felix Mendelssohn-Bartholdy jest kompozytorem znanym i lubianym, mało jednak kto wie, że jego siostra Fanny była również utalentowaną kompozytorką. Nie zyskała wszelako rozgłosu, jakim cieszył się jej brat. Dopiero od niedawna kompozycje jej są wykonywane i rejestrowane. Opowiemy o Fanny, Feliksie i ich znanej rodzinie.

[Biały Budynek \(kawiarenka\)](#)

18.00 Czy warto wydawać świadectwa Zagłady?

– dyskusja z udziałem Ewy Wiatr, Jacka Leociaka i Jakuba Petelewicza.

Jacek Leociak

Adiunkt w Instytucie Badań Literackich PAN, kierownik Zakładu Badań nad Literaturą Holokaustu IBL PAN. Zajmuje się literaturą dokumentu osobistego i formami zapisu doświadczeń granicznych (w tym doświadczenia Zagłady). Opublikował m.in. *Getto warszawskie. Przewodnik po nieistniejącym mieście* (wspólnie z Barbarą Engelking-Boni); *Tekst wobec Zagłady. (O relacjach z getta warszawskiego)*.

Jakub Petelewicz

Doktorant w Instytucie Historycznym UW. Sekretarz redakcji rocznika „Zagłada Żydów. Studia i materiały”, członek zespołu Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFIS PAN.

Ewa Wiatr

Pracownik Centrum Badań Żydowskich Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego. Koordynator projektu polskiej edycji *Kroniki Getta Łódzkiego*, której publikacja planowana jest na jesień 2009 roku.

Dyskusja na temat literatury pamiętnikarskiej z czasów Zagłady i II wojny światowej. Za punkt wyjścia jej uczestnicy obrali dwa opublikowane dokumenty: *Notatnik Szmula Rozensztajna* oraz *Reportaż z getta warszawskiego* Pereca Opoczyńskiego.

[Biały Budynek \(kawiarenka\)](#)

18.00 Świadectwo skazanych na śmierć – spotkanie z Pią Kristiną Garde

– prowadzi Andrzej Żbikowski.

Pia Kristina Garde

Z wykształcenia aktorka. Studiowała w Szwecji i w USA. Porzuciła karierę aktorską po urodzeniu syna w 1990 roku. Obecnie pracuje jako asystentka w bibliotece Nordiska Museet w Sztokholmie. Autorka poezji, artykułów oraz książek. W roku 1977 wydała książkę *Istnieje inny sposób* – o umierających w Szwecji i Anglii, a w roku 1999 *Dom artystów – zaczarowana kwatera* – o artystach u schyłku życia mieszkających w południowej dzielnicy Sztokholmu. W marcu br. wyszła po polsku jej książka *Świadectwo skazanych na śmierć – sześćdziesiąt lat później*.

Andrzej Żbikowski

Historyk, pracownik naukowy Żydowskiego Instytutu Historycznego oraz Biura Edukacji Instytutu Pamięci Narodowej. Opublikował m.in. książki *Ideologia antysemicka w Polsce 1848–1918*; *Żydzi. Antysemityzm. Holocaust. Ideologia antysemicka w Polsce 1848–1918*; *Pamięć. Historia Żydów Polskich przed, w czasie i po Zagładzie*; *U genezy Jedwabnego. Żydzi na Kresach Północno-Wschodnich II Rzeczypospolitej, wrzesień 1939 – lipiec 1941*.

Jesienią 1945 roku w Szwecji ukazała się książka *Świadectwo skazanych na śmierć*. Autorzy, Gunhilda i Einar Tegen, z kilkuset wywiadów i ankiet przeprowadzonych wśród osób uratowanych z obozów koncentracyjnych wybrali dwieście, które miały zachować dla potomności pamięć o tej straszliwej zbrodni. Jednak chociaż od końca wojny minęło ponad sześćdziesiąt lat, nadal istnieją pytania, na które brak odpowiedzi. Pia Kristina Garde postanowiła odnaleźć dawnych respondentów i dowiedzieć się, jak potoczyło się ich życie.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

18.15 Nieznany łód. Freud i kobiety – dyskusja Andrzeja Ledera i Krzysztofa Srebrnego

– dyskusję prowadzi Roman Kurkiewicz.

Andrzej Leder

Studiował medycynę i filozofię w Warszawie. Doktor nauk humanistycznych, filozof kultury, pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Zajmuje się filozoficznymi założeniami kultury współczesnej. Opublikował m.in. książki: *Przemiana mitów, czyli życie w epoce schyłku*, a ostatnio *Nauka Freuda w epoce Sein Und Zeit*. Jest też psychoterapeutą.

Krzysztof Srebrny

Absolwent Wydziału Psychologii UW. Certyfikowany psychoterapeuta psychoanalityczny, terapeuta szkoleniowy i superwizor Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychoanalitycznej. Kandydat Polskiego Towarzystwa Psychoanalitycznego.

Roman Kurkiewicz

Dziennikarz, redaktor, felietonista tygodnika „Przekrój”. Niegdyś w „Gazecie Wyborczej”, dzisiaj w radiu Tok FM prowadzi audycję „Pod tytułem – o książkach i czytaniu”. Związany z Collegium Civitas, gdzie wykłada przedmiot „Warsztat prasowy – literatura faktu”.

[austriackie forum kultury](#)

20.00 Salon filozoficzny: Stworzenie w filozofii żydowskiej

– dyskutują Adam Lipszyc i Piotr Paziński.

Adam Lipszyc

Filozof, tłumacz i eseista. Pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN oraz w Collegium Civitas. Autor książek: *Międzyludzie. Koncepcja podmiotowości w pismach Harolda Blooma; Ślad judaizmu w filozofii XX wieku*.

Piotr Paziński

Redaktor naczelny „Midrasza”, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof i doktor literatury z IBL PAN. Autor książek o Jamesie Joysie – *Labirynt i drzewo* oraz *Dublin z Ulissesem*.

Wielki badacz mistyki żydowskiej Gershom Scholem zauważa, że spośród trzech podstawowych pojęć żydowskiej teologii – stworzenia, obja-

wienia, zbawienia – kategoria stworzenia wydaje się dziś najbardziej archaiczna i najmniej zrozumiała. A jednak, choć stwarza ona czasem olbrzymie intelektualne trudności, z którymi mocowali się klasyczni mistrzowie zarówno żydowskiej filozofii (Majmonides), jak i mistyki (Izaak Luria), w pojęciu tym nadal drzemie szczególnie intelektualna żywotność. Wydają się to także potwierdzać rozmaite koncepcje XX-wiecznej filozofii żydowskiej – od najbardziej ortodoksyjnych po najbardziej oddalone od religii żydowskiej – w których pojęcie stworzenia odgrywa kluczową rolę. Zaświadcza ono bowiem o niepełnej, a czasem upadłej naturze naszego świata, która nakłada na nas etyczny obowiązek mesjańskich działań.

[austriackie forum kultury](#)

Środa 20 maja

16.00 *Jawnie w ukryciu. Niezwykłe losy młodego uciekiniera z hitlerowskiego obozu – spotkanie z Zenonem Neumarkiem*

– prowadzi Daniel Grinberg.

Daniel Grinberg

Historyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku. Zajmuje się historią XIX wieku, socjologią historyczną, emancypacją Żydów europejskich. Opublikował m. in.: *Ruch anarchistyczny w Europie Zachodniej 1870–1914*; *Geneza apartheidu*; *Holocaust 50 years after* (red.). Tłumażył teksty H. Arendt, I. Berlina, M. Dżilasa, B. Russella, G. Sartori.

Zenon Neumark

Emerytowany fizyk. Mieszka w Los Angeles. W Ameryce opublikował *Hiding in the Open* – wspomnienia z czasów okupacji hitlerowskiej w Polsce, które ukazały się – pod tytułem *Jawnie w ukryciu* – nakładem Biblioteki „Midrasza”.

Więzień, a potem uciekinier z obozu pracy przymusowej w Tomaszowie Mazowieckim, Żyd o „dobrym wyglądzie”, żyjący przez kilka lat okupacji z fałszywą tożsamością jako Polak-katolik, zależny od dobrej woli przyjaciół i nieuwagi wrogów, wystawiony każdego dnia na śmiertelne niebezpieczeństwo i walczący z własnym strachem. Napisane z perspektywy ponad półwiecza wojenne wspomnienia Zenona Neumarka, ocalańca z Zagłady, uczestnika konspiracji oraz świadka powstania warszawskiego i upadku hitleryzmu w Wiedniu, to niezwykle interesujący dokument, a przy tym tom prozy trzymającej czytelnika w napięciu do ostatniej strony.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

16.00 „Muzykalia”

– prezentacja czasopisma z udziałem redaktorów.

Michał Bristiger

Profesor, muzykolog, krytyk muzyczny, popularyzator muzyki, publicysta. Jest członkiem redakcji i redaktorem wielu czasopism

muzycznych. W latach 1952–1957 współredagował dział muzyczny w „Przeglądzie Kulturalnym”. W 1967 roku założył pismo „Res Facta”. Był twórcą i redaktorem naczelnym wydawanej w latach 1972–1989 serii muzykologicznej *Pagine*. W latach 1978–1986 był członkiem kolegium redakcyjnego „Acta Musicologica”. W 2001 roku założył stowarzyszenie i czasopismo internetowe o charakterze akademickim „De Musica”, w którym zamieszczane są prace autorów polskich i zagranicznych dotyczące muzyki, filozofii, estetyki, poezji i literatury. Współtworzy magazyn „Atelier” w Programie II Polskiego Radia. Jest autorem wielu publikacji z zakresu muzykologii: książek, artykułów, polemik, komentarzy, sprawozdań, haseł encyklopedycznych i rozpraw.

Antoni Buchner

Muzykolog. Doktor UW (praca *Problem treści i formy w muzykologii niemieckiej II połowy XIX w.*). Uczeń i tłumacz Carla Dahlhausa (przełożył m.in. *Ideę muzyki absolutnej i inne studia*). Autor książki *Come meno può essere più* (Palermo 1989). Mieszka w Berlinie.

Michał Klubiński

Student Instytutu Muzykologii UW. Jego zainteresowania badawcze skupiają się wokół problemów muzyki w systemach totalitarnych oraz dwudziestowiecznej polskiej kultury muzycznej. Członek Stowarzyszenia De Musica. Publikuje artykuły muzykologiczne i recenzje w „Tygodniku Powszechnym”, „Odrze”, „Twojej Muzie” „Muzyce21” i „Akcentach” (Berlin); konferansjer koncertów znanych polskich artystów.

O czasopiśmie: „Muzykalia” są na www.demusica.pl naszą nową serią publikacji. Poszczególne zeszyty będą związane z określoną kulturą, z określonym językiem, mogą się też pojawić zeszyty tematyczne, a nawet „Muzykalia” bez dodatkowego określenia treści. Nie bez znaczenia pozostaje związek „Muzykaliów” z naszymi seminariami i konferencjami, ponieważ częściowo zawierać będą materiały przydatne do seminariów De Musica albo przez te seminaria zainspirowane. Niemniej ich przeznaczenie jest daleko szersze i nie ogranicza się bynajmniej do grona seminaryjnego. Treściowo nie będą się też ograniczały do profesjonalnej wiedzy muzycznej, traktując domenę humanistyczną bardziej swobodnie. Odzew czytelników na „Muzykalia” pozostaje dla nas sprawą niezmiernie istotną. Szósty, ostatni jak dotąd zeszyt, redakcja poświęciła wątkom żydowskim w muzyce.

[Klub Mamele](#)

17.30 Chasydyzm i jego mistyczne źródła

– rozmowę Jana Doktora, Michała Galasa i Macieja Tomala prowadzi Piotr Paziński.

Jan Doktor

Pracownik naukowy w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie, tłumacz, znawca dziejów Żydów polskich, zwłaszcza ruchów

mesjańskich i chasydyzmu. W 1996 roku wydał kronikę życia Jakuba Franka, powstałą na początku XIX wieku na dworze jego córki w Offenbachu, pt. *Rozmaite adnotacje, przypadki, czynności i anegdoty Pańskie*, zaś w roku 1997 wszystkie zachowane zbiory nauk Franka pt. *Księga słów Pańskich. Ezoteryczne wykłady Jakuba Franka*. Opublikował rozprawy: *Śladami mesjasza apostaty; W poszukiwaniu żydowskich kryptochrześcijan; Początki chasydyzmu polskiego*.

Michał Galas

Adiunkt w katedrze Judaistyki UJ. Autor i redaktor wielu studiów z dziedziny historii żydowskiej tradycji religijnej, ze szczególnym uwzględnieniem mesjanizmu i mistycyzmu w Polsce, m.in. *Światło i słońce. Studia z dziejów chasydyzmu; Żydzi lelowscy; Obecność i ślady* (wspólnie z M. Skrzypczykiem); *Duchowość żydowska w Polsce i Rabin Markus Jastrow i jego wizja reformy judaizmu*.

Maciej Tomal

Adiunkt w Zakładzie Historii Żydów Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autor publikacji z zakresu judaistyki, historii Izraela, historii języka hebrajskiego. Autor monografii *Język biblijny hebrajski*, antologii modlitw żydowskich *Jak modlą się Żydzi* oraz przekładów poezji Chaima Nachmana Bialika. Jego najnowsza książka to *Studies in Neo-Aramaic Tenses*. Tłumacz książki Rachel Elior *Mistyczne źródła chasydyzmu*, która ukazała się nakładem wydawnictwa Austeria.

Piotr Paziński

Redaktor naczelny „Midrasza”, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof i doktor literatury z IBL PAN. Autor książek o Jamesie Joysie – *Labirynt i drzewo* oraz *Dublin z Ulissem*.

Rachel Elior jest profesorem filozofii żydowskiej na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. Opublikowała wiele prac dotyczących m.in. zwojów z Morza Martwego, ruchów mesjańskich, żydowskiej mistyki i dziejów chasydyzmu. *Mistyczne źródła chasydyzmu* to fundamentalna praca poświęcona genezie ruchu chasydzkiego. Jak zauważa autorka: „Słowa »chasyd« i »chasydyzm« stały się tak powszechnie używane przez tych, którzy pragną zrozumieć żydowski świat, że rzadko pojawia się pytanie o ich znaczenie. Niewiele uwagi poświęca się temu, czym w istocie jest chasydyzm, gdzie i kiedy się rozwinął. Książka ta omawia narodziny ruchu chasydzkiego oraz duchowe i społeczne tego następstwa”.

[austriackie forum kultury](#)

18.00 Dzieci Holocaustu mówią

– spotkanie z udziałem Katarzyny Meloch, Haliny Szostkiewicz i Feliksa Tycha.

Spotkanie zorganizowane dzięki pomocy Fundacji im. Konrada Adenauera i Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu w Polsce. Poświęcone wspomnieniom dzieci Holocaustu zebranych tuż po wojnie

(w latach 1945–47) przez Centralną Żydowską Komisję Historyczną i wydany w trzech tomach wspomnień *Dzieci Holocaustu mówią*.

Katarzyna Meloch

Członkini Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu w Polsce, absolwentka Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Redaktorka tomów *Dzieci Holocaustu mówią*.

Halina Szostkiewicz

Członkini Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu w Polsce. Redaktorka tomów *Dzieci Holocaustu mówią*.

Feliks Tych

Historyk. Profesor zwyczajny, badacz dziejów społecznych Polski i Europy XIX i XX wieku, polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego, a także zagłady Żydów i jej następstw. Wydał 29 publikacji książkowych (przed kilku laty *Długi cień Zagłady*), w tym 18 tomów źródeł archiwalnych. W latach 1996–2006 był dyrektorem Żydowskiego Instytutu Historycznego.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

19.30 Nieuczestny wszechświat Stanisława Jerzego Leca – w setną rocznicę urodzin

– spotkanie z udziałem Lidii Kośki i Tomasza Leca.

Lidia Kośka

Redaktorka wydawnictwa Pardes, edytorka i badaczka twórczości Stanisława Jerzego Leca.

Tomasz Lec

Architekt, grafik, wydawca. Właściciel wydawnictwa Allegro ma non troppo. Ostatnio zrealizował projekt upamiętnienia granic getta warszawskiego. Syn Stanisława Jerzego Leca.

Stanisław Jerzy Lec to poeta, satyryk, aforysta, kalamburzysta, mistrz paradoksu. Do literatury polskiej wszedł przede wszystkim jako autor brawurowych *Myśli nieuczestnych* – zbioru aforyzmów i kalamburów, pisanych nierzadko jako zjadliwy komentarz do bieżącej sytuacji społeczno-politycznej, które jednak przetrwały próbę czasu, po latach ujawniając swój uniwersalny charakter.

[Klub Mamele](#)

Czwartek 21 maja

14.30 Spotkanie z Adamem Zielińskim

Adam Zieliński

Polski prozaik rodem ze Stryja, politolog i publicysta. Od 1957 roku mieszka w Wiedniu. Ukończył filologię na Uniwersytecie

Jagiellońskim, dziennikarstwo na Uniwersytecie Warszawskim, a także studia doktoranckie z politologii w USA. Członek polskiego oraz austriackiego PEN-Clubu. Wielokrotnie honorowany międzynarodowymi i krajowymi odznaczeniami literackimi. Opublikował wiele tomów prozy, m.in.: *Garbaty świat*; *Niedaleko Wiednia*; *Cichy Dunaj*; *Powrót*; *Zawsze garbaty świat*; *Wiedeńczycy*.
[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

16.00 Romowie a Żydzi – jak uczyć o ich historii?

– spotkanie z Moniką Koszyńską, Sławomirem Kaprałskim, Romanem Kwiatkowskim i Bellą Szwarzman-Czarnotą prowadzi Lidia Ostałowska.

Monika Koszyńska

Specjalistka w Biurze Edukacji Publicznej IPN, autorka scenariuszy szkoleń w programach edukacyjnych, animatorka, prowadzi szkolenia dla nauczycieli.

Sławomir Kaprałski

Doktor socjologii, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego, zastępca dyrektora Instytutu Socjologii Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej. Stypendysta Uniwersytetu w Bielefeld, Uniwersytetu w Chicago oraz Instytutu Nauk Humanistycznych w Wiedniu.

Roman Kwiatkowski

Prezes Stowarzyszenia Romów w Polsce oraz współtwórca Romskiego Instytutu Historycznego. Członek Międzynarodowego Komitetu Oświęcimskiego, uczestnik prac Międzynarodowej Rady Pamięci o Holokauście Romów, Międzynarodowej Rady Muzeów, pomysłodawca i organizator setek imprez kulturalnych i edukacyjnych. Inicjator powstania – w ramach działalności Stowarzyszenia Romów w Polsce – terenowego Centrum Informacji Rady Europy.

Lidia Ostałowska

Dziennikarka, reporterka „Gazety Wyborczej”. Autorka książki *Cygan to Cygan* – reportażu ze wszystkich największych ośrodków romskich w Europie Środkowo-Wschodniej.

W marcu 2009 roku redakcja „Midrasza” opublikowała specjalny numer miesięcznika, poświęcony dziejom Romów na ziemiach polskich, jak również historii antyromskich stereotypów, prześladowań i wreszcie zagłady Romów z rąk hitlerowców. W przeciwieństwie do dziejów Żydów, historia Romów, niejednokrotnie tak bardzo do żydowskiej podobna, pozostaje niemal nieznaną, a sami Romowie równie często jak Żydzi padają ofiarą krzywdzących, a czasem zbrodniczych uprzedzeń. Uczestnicy dyskusji postarają się odpowiedzieć, jakie są tego przyczyny i w jaki sposób można uczyć o historii narodu romskiego.

[Centrum im. Mojżesza Schorra](#)

17.00 Izraelska literatura popularna

– rozmowa tłumaczy i wydawców: Magdaleny Sommer, Irka Grina i Michała Sobelmana.

Magdalena Sommer

Tłumaczka i nauczycielka języka hebrajskiego, przełożyła m.in. opowiadania Etgara Kereta, dwie powieści kryminalne Shulamit Lapid, powieści: *Kochanek* A. B. Jehoszui, *Po rozstaniu* Zeruyi Shalev oraz *Patrz pod miłość* Dawida Grosmana.

Irek Grin

Pisarz, fotograf, wydawca. Autor cyklu książek sensacyjno-szpiegowskich: *Szerokiej drogi*, *Anat* i *Szkarłatny habit*. Jeden z założycieli oraz prezes Stowarzyszenia Miłośników Kryminału i Powieści Sensacyjnej „Trup w szafie”. Juror Nagrody Wielkiego Kalibru dla najlepszej polskiej książki kryminalnej lub sensacyjnej. Redaktor prowadzący serię Polska Kolekcja Kryminalna w Wydawnictwie EMG.

Michał Sobelman

Historyk, redaktor naczelny miesięcznika „Słowo Żydowskie”, tłumacz literatury hebrajskiej, scenarzysta filmów dokumentalnych. Od 1993 roku pełni funkcję rzecznika prasowego ambasady Izraela w Warszawie.

Izraelska literatura kojarzy się w Polsce przede wszystkim z Amosem Ozem i Etgarem Keretem. Sam Izrael zaś – z wojną, konfliktem z Arabami, kibucem i Ziemią Świętą. O tym, że Izrael staje się również potęgą w literaturze popularnej, zwłaszcza kryminalnej i powieści szpiegowskiej, wie już niewielu. Uczestnicy spotkania pragną zmienić ten stan rzeczy.

[Klub Mamele](#)

18.00 *Legandy o krwi* – wokół antyżydowskich przesądów

– dyskusja z udziałem Joanny Tokarskiej-Bakir, Haliny Bortnowskiej-Dąbrowskiej i Doroty Krawczyńskiej.

Joanna Tokarska-Bakir

Antropolog kultury, pracownik naukowy Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych UW. Jako badaczka zainteresowana jest przede wszystkim antropologią religii, kultuami ludowymi, kulturą ponowoczesną, polską religijnością ludową, stosunkiem Polaków do Żydów oraz zagładą Żydów. Laureatka nagrody „Res Publikki Nowej” za najlepszy esej roku 2001 oraz Nagrody im. Poli Nireńskiej i Jana Karskiego za rok 2007. Pomysłodawczyni i autorka wstępów do Serii Antropologicznej PIW. Opubliowała m. in. *Wyzwolenie przez zmysły. Tybetańskie koncepcje soteriologiczne; Obraz osobliwy. Hermeneutyczna lektura źródeł etnograficznych; Rzeczy mgliste; Legandy o krwi. Antropologia przesądu.*

Halina Bortnowska-Dąbrowska

Filozofka, teolożka, publicystka. Animatorka przedsięwzięć społecznych, uczestniczka ruchu ekumenicznego. Od 2007 roku przewodnicząca Rady Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Jej publikacje ukazały się na łamach m.in.: „Gazety Wyborczej”, miesięcznika „Znak”, „Tygodnika Powszechnego”. Autorka książki *Już – jeszcze nie. Całoroczne rekolekcje z Ludźmi Adwentu*. Prowadzi blog „Myślennik”.

Dorota Krawczyńska

Adiunkt w Instytucie Badań Literackich PAN, sekretarz redakcji dwumiesięcznika „Teksty Drugie”. Wydała książkę *Własna historia Holokaustu*, która stanowi próbę całościowej interpretacji twórczości literackiej Henryka Grynberga.

Najnowsza książka wybitnej badaczki Joanny Tokarskiej-Bakir dotyczy etnografii antysemityzmu i antyjudajizmu. Autorka kontynuuje rozważania, które zostały rozpoczęte w *Obrazie osobliwym*. Wnikliwie śledzi losy przesądu popularnego w Europie, a żywego do dziś między innymi w Sandomierzu, owych „legend o krwi”, który przypisuje Żydom tzw. mordy rytualne i profanacje eucharystii. Siła książki tkwi w odczytaniu na nowo starych tekstów w kontekście nowych metod badawczych. Swoje wnioski autorka opiera na analizie m.in.: rękopiśmiennych średniowiecznych tekstów łacińskich rozpowszechniających wiarę w mord rytualny, a także literatury antysemickiej. Rozważania są wsparte wywiadami etnograficznymi z mieszkańcami terenów, gdzie pamięć o mordzie rytualnym jest wciąż żywa.

[austriackie forum kultury](#)

19.00 Palestyński romans – spotkanie z Jonathanem Wilsonem

– prowadzi Piotr Paziński.

Jonathan Wilson

Pisarz. Jest autorem powieści *The Hiding Room* (1995) oraz *A Palestine Affair* (2003), która znalazła się w finale National Jewish Book Award. Wydał także dwa zbiory opowiadań: *Schoom* (1994) i *An Ambulance Is on the Way: Stories of Men in Trouble* (2005), oraz zbiór esejów o Saulu Bellowie *On Bellow's Planet: Readings from the Dark Side* (1985). Publikował m.in. w „The New Yorker”, „The New York Times Magazine”, „Best American Short Stories” i „Ploughshares”. Zdobywca stypendium Guggenheima. Wykłada literaturę angielską na Tufts University. W Polsce rok temu ukazała się jego biografia Marca Chagalla, a ostatnio – *Palestyński romans*.

Piotr Paziński

Redaktor naczelny „Midrasza”, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof i doktor literatury z IBL PAN. Autor książek o Jamesie Joysie – *Labirynt i drzewo* oraz *Dublin z Ulisessem*.

Palestyński romans. Ta pełna napiętności książka przenosi nas do Palestyny w okresie brytyjskiego protektoratu. Arabowie, Brytyjczycy i Żydzi, żyjący obok siebie, ukazani są na tle kolonialnego przepychu i niepokojów społecznych. Jest rok 1924. Mark Bloomberg, niespełniony londyński artysta, zachęcony syjonistyczną kampanią propagandową, przyjeżdża do Jerozolimy. Wraz z żoną Joyce są przypadkowymi świadkami morderstwa prominentnego ortodoksyjnego Żyda...

[Klub Mamele](#)

PIĄTEK 22 MAJA

19.00 Koniec niewinności – spotkanie z Jean Yves Potelem

– w spotkaniu ponadto wezmą udział Elżbieta Janicka, Bella Szwarzman-Czarnota i Feliks Tych.

Jean Yves Potel

Wykładowca uniwersytecki i pisarz, znawca Europy Środkowej, były Radca Kulturalny Ambasady Francji w Polsce. Autor książki *La Fin de l'innocence*.

Bella Szwarzman-Czarnota

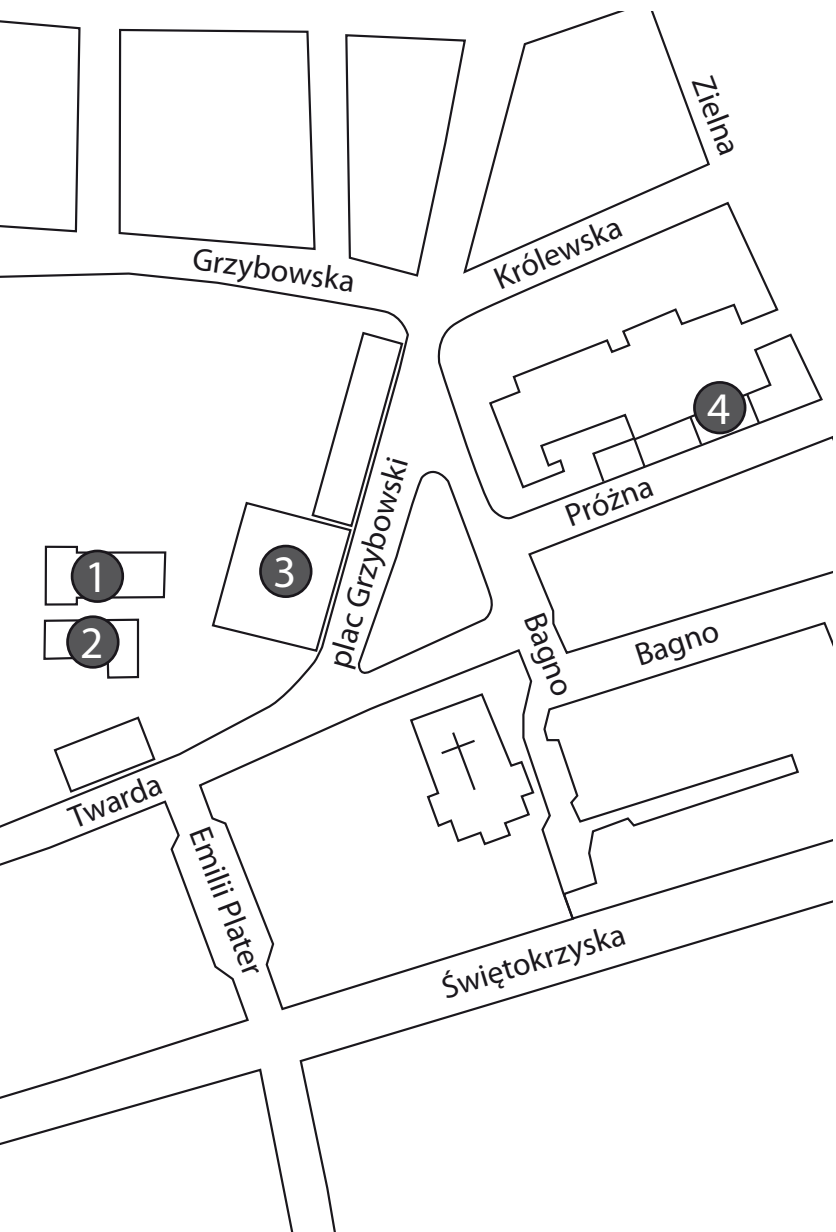
Filozofka, tłumaczka, współzałożycielka, redaktorka i felietonistka miesięcznika „Midrasz”. Autorka książek *Mocą przepasały swe biodra* oraz *Znalazłam wczorajszy dzień*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć” realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Elżbieta Janicka

Fotografka, doktor nauk humanistycznych. Absolwentka wydziału literatury nowożytnej Université Paris VII Denis Diderot (1994) oraz Uniwersytetu Warszawskiego (2004). Autorka dysertacji *Sztuka czy Naród? Monografia pisarska Andrzeja Trzebińskiego*. Jej prace fotograficzne prezentowane były m.in. w ramach wystawach indywidualnych „Ja, fotografia” – Galeria FF, Łódź 1998 oraz „Miejsce Nieparzyste – Atlas Sztuki”, Łódź 2006. Wykłada w Collegium Civitas oraz w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

W książce zatytułowanej *La Fin de l'innocence* [Koniec niewinności], wydanej wiosną tego roku przez wydawnictwo Autrement, Jean Yves Potel opisuje jak demokratyczna już Polska przyswoiła sobie na nowo swoją żydowską przeszłość, ukrytą przez komunistyczne władze. Pamięć o ludobójstwie i kwestia odpowiedzialności świadków są od piętnastu lat w centrum wspomnień i dyskusji o przeszłości.

Spotkanie organizowane przez Instytut Francuski w Warszawie odbędzie się w siedzibie Instytutu przy ulicy Senatorskiej 38.

- 1 Synagoga im. Nożyków, ul. Twarda 6
- 2 Biały Budynek, ul. Twarda 6
- 3 Klub Mamele (Teatr Żydowski), pl. Grzybowski 12/16
- 4 austriackie forum kultury, ul. Prózna 8

ORGANIZATOR

מדרש
Midrasz

SPONSORZY

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

Fundacja Ronalda S. Laudera

PARTNERZY

Konrad
Adenauer
Stiftung

Fundacja
im. prof. Mojżesza Schorra

Fundacja Shalom

austriackie forum kultury^{waw}

קהלה

ווארשעווער

Gmina Wyznaniowa
Żydowska w Warszawie

PATRONAT MEDIALNY

Ośrodek **Karta**

